

Tromsø, 11.03.2025

Høringssvar regulering av laksefisket 2025

Det vises til Miljødirektoratets (MD) høringsnotat for regulering av årets laksefiske, med høringsfrist 14. mars.

Norske Sjølaksefiskere (NSF) arbeider for en kunnskapsbasert bærekraftig forvaltning og at rettighetshavere til laksefisket i sjø og elv skal behandles med respekt og på like vilkår.

Vi opplever at forvaltningen, gjennom det solide arbeidet fra VRL, har et godt kunnskapsgrunnlag som utgangspunkt for sitt forvaltningsarbeid

Overordnede kommentarer

MD ber kun om innspill på de konkrete forslagene. Vi ønsker likevel å gi noen overordnede kommentarer, fordi vi mener årets omfattende reguleringsforslag går langt utover en vanlig mellomregulering innenfor gjeldende forvaltningsperiode (2021-2025).

Urettferdig fordeling av fiskemuligheter

I 2021 ble det ikke åpnet for sjølaksefiske i noen kystregioner sør for Finnmark, og svært få fjordregioner ble åpnet. Med unntak av Finnmark ble sjølaksefisket nærmest utradert langs kysten. Elvefisket står nå for en langt større andel av laksefisket. Når begrensninger i langt høyere grad rammer rettighetshavere i sjø, må vi protestere. For fisken spiller det ingen rolle om den beskyttes i sjøen for så å bli fanget i elv kort tid etterpå.

Elver som begrunner stans eller reduksjon i sjølaksefisket er i høy grad åpne for fiske. Vi har inntrykk av at føre- var prinsippet praktiseres ulikt overfor sjølaksefisket og fisket i elv. Vi er derfor bekymret over at så mange elver uten et høstbart overskudd er åpne for fiske, ofte med krav om utslipp av viktige fisk, primært store laks.

Økt bekymring for fang og slipp, fravær av regler om redskap

Vi etterspør en oppfølging fra MDs side av NINAs oppgradering av skadene fang og slipp innebærer til 10-17 prosent dødelighet (prosjektnotat 568 5. juli 2024). Fang og slipp anvendes i økende grad for å opprettholde fisket i sårbare eller truete elver. Vi mener forvaltningen heller mot denne strategien for å opprettholde sportsfisket i størst mulig grad, mot de fleste faglige råd, etiske råd og i strid med Dyrevelferdsloven, som i § 3 stadfester at:

«Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger».

Rådet for dyreetikk og alle norske dyrevernorganisasjoner mener fang og slipp er en uetisk praksis. NSF er helt enig i det.

Samiske interesser og kystkultur ignoreres

NSF mener hensynet til samiske interesser og ivaretagelse av viktig kystkultur ikke ivaretas godt nok i MDs vurderinger og forslag og at dette bryter med ILO-konvensjon C-169. De saklige og grundige innspillene fra sjølaksefiskeorganisasjonene i Finnmark er ikke vurdert i høringsnotatet, jfr. vedlegg 3. Heller ikke våre innspill er vurdert eller tatt med som vedlegg til høringsnotatet.

Behandlingen av sjølaksefiskeorganisasjonene står i skarp kontrast til at MD i september 2024, i eget brev, inviterte samtlige lokale elvefiskelag i Norge til å presentere lokale forslag til forvaltning. MD har vurdert *hvert enkelt* innkommet forslag fra elvefiskelagene, men ikke vurdert noen av forslagene fra sjølaksefiskeorganisasjonene.

Stadig nye argumenter for å nedregulere sjølaksefisket

Hvert år sniker det seg inn nye argumenter for å stanse sjølaksefisket. I år står hele sjølaksefisket Finnmark for tur. Situasjonen i Tana og til dels Neiden er nå begrunnelsen. Hvis «en eneste truet bestand» risikerer å bli fisket på i sjølaksefisket åpnes det ikke for sjølaksefisket. Dette står i kontrast til elvefisket der fisket er åpent i brorparten av elvene. Sammenliknet med stengningen av hele sjølaksefisket i Finnmark, foreslås kun mindre endringer i fire av om lag 120 elver som er åpent for fiske i Finnmark.

Fordeler ved utfisking av pukkellaks i sjø og fjord ikke vektlagt

De mange miljømessige og økonomiske fordelene ved å fiske ut pukkellaks i sjø burde vært vurdert mer seriøst. Pukkellaks kommenteres nærmere under våre kommentarer til stengningen av sjølaksefisket i Finnmark.

Fravær av helhetlige økonomiske vurderinger

MDs økonomiske vurderinger som framstår for oss som overflatiske. Dette kommenteres nærmere under våre kommentarer til stengningen av sjølaksefisket i Finnmark.

Manglende faglige begrunnelser

Forut for årets regulering har MD kun innhentet nye beskatningsråd for sjølaksefisket i Finnmark. I tillegg har MD foreslått nedregulering i ytterligere tre fjorder, Kvæningen, Nordfjord og Namsen, uten å innhente faglige beskatningsråd. Vi mener kunnskapsbaserte beskatningsråd bør innhentes og vektlegges for alle reguleringsforslag.

Kommentarer til forslagene om nedregulering av sjølaksefisket i år.

Basert på den kunnskapen som foreligger kunne vi foreslått en gjenåpning eller økning i sjølaksefisket i flere forvaltningsregioner i hele Norge. Vi vil komme tilbake til behovet for mer helhetlige og rettfærdige retningslinjer for regulering for neste periode og konsentrerer oss her om høringsnotatets forslag for 2025.

Finnmark

Vi mener det ikke er behov for en dramatisk nedregulering av sjølaksefisket i Finnmark 2025. Vi slutter oss fullt og helt til innsigelsene og synspunktene fra sjølaksefiseorganisasjonene i Finnmark, jfr. vedlegg 3 til høringsnotatet.

MD foreslår å stenge sjølaksefisket i hele Finnmark i 2025. Årsaken er at laks som hører hjemme i Tana inngår i sjølaksefisket i alle deler av Finnmark og at situasjonen i Tana-vassdraget er alvorlig. Neiden er også en viktig begrunnelse for å stenge sjølaksefisket i fjordregion Varanger.

Vi bestrider selvfølgelig ikke at situasjonen er svært alvorlig både i Tana og Neiden. Samtidig ser vi at bruken av kunnskapsgrunnlaget bryter med alle prinsipper som er lagt for denne reguleringsperioden (2021-2026). Forslagene, som ensidig retter seg mot sjølaksefisket, er urimelig strenge. Sesongen 2024 er hovedbegrunnelsen. Dette er ny praksis og i strid med rådende forvaltningsregime ved at det kun er siste års innsig som vektlegges. Til sammenlikning foreslås mindre justeringer i kun fire av om lag 120 elver i Troms og Finnmark.

Lavere innsig var allerede tatt høyde for i 2021

Forut for hoved reguleringen i 2021 ble VRL bedt om å komme med beskatningsråd for fem år, det vil si hele reguleringsperioden 2021-2025. Kun mindre endringer skulle foretas fram til neste hoved regulering i 2026. VRL påpekte at de, som vanlig praksis er, hadde tatt utgangspunkt i vurderinger av innsig basert på gjennomsnittet av foregående år og i tillegg vektet inn at innsiget kunne bli lavere (VRL Rapport nr. 13 2020):

«Rådene er basert på en antagelse om at lakseinnsiget fra havet i perioden rådene er gitt for (2021-2025) blir tilnærmet lik vurderingsperioden (2015-2018). Dette behøver ikke nødvendigvis å være tilfelle, men det mangler kunnskap til å utarbeide gode prognoser for lakseinnsiget. Vi har imidlertid tatt hensyn til fare for at innsiget blir redusert på grunn av

reduisert smoltproduksjon på grunn av lav rekruttering (dvs. på grunn av dårlig oppnåelse av gytebestandsmål), og fare for at innsiget blir redusert som en følge av redusert sjøoverlevelse på grunn av økende smittepress fra lakselus».

Beskatningsråd var med andre ord gitt, og det var allerede tatt høyde for lavere innsig enn i foregående periode. Stengningen av alt sjølaksefiske i Finnmark, som i 2024 utgjorde 45 tonn, samsvarer derfor dårlig med prinsippet om en mellomregulering, som kun skulle åpne for mindre justeringer. Det har aldri vært praksis å regulere fisket basert på ett års innsig. Vi mener vurderingen burde vært gjort utfra et treårs gjennomsnitt. I tillegg burde vurderingen av hvordan fangsten av Tanalaks i de ulike regionene fordeler seg vært mer finmasket.

Rimelighetsvurderinger etterlyses for fordeling av Tanafangst i kyst og fjord

Hensynet til Tanavassdraget oppgis som hovedårsak til at det er behov for å stanse alt sjølaksefiske, dernest Neiden for fjordregionen Varanger. To elver under behandling for *G. Salaris* nevnes også, men begge disse elvene har ifølge VRL oppnådd gytebestandsmålet (Skibotnelva og Signaldalselva).

I henhold til VRL var innsiget til Tana i 2024 drøye 9000 *laks*. Innsiget av både ensjøvinterlaks og tosjøvinterlaks var i tillegg lavt. Tanalaks som fangstes i kyst- og fjordfisket oppgis derimot i *kilo*, og skal ifølge VRLs beregninger utgjøre mellom 7 og 11 prosent av innsiget til Tana i 2024. Ifølge våre beregninger må innsiget av tanalaks i *kilo* da utgjøre om lag 40,5 tonn laks, eller 4,5 kilo i gjennomsnitt pr laks.

I VRLs beregninger fangstes mellom 1652 og 3130 kg Tanalaks i Kystregion Finnmark. I fjordregionene tas ifølge VRL mellom 1055 og 1487 kg laks av Tana-innsiget. Hver region gjennomgås for seg, men VRL oppgir kun prosenten denne fangsten utgjør av fisket i *den enkelte region*, ikke i prosent av innsiget til Tana. Dette ville etter vårt syn vært mer relevant, og et bedre utgangspunkt for å vurdere hvorvidt det er rimelig å stenge hele sjølaksefisket. Tabellen nedenfor viser fordelingen av fangsten i hver region som beskatter innsiget til Tana.

Tabell 1. Innsiget til Tana 40,5 tonn. Fordeling av beskatning (%) i kyst- og fjordregionene i sjølaksefisket.

	Fjordregionene (1055-1487 kg)			Kysten av Finnmark (1652-3130 kg)			
	Vest-Finnmark	Porsangerfjord	Indre Varangerfjord	Vestre Kyst	Midtre kyst	Østre Kyst	Varanger
Beskatningsråd utfra bestander i fisket i regionen	Kan åpnes for økt sjølaksefiske	Sjølaksefisket bør begrenses moderat	Beskatning bør reduseres noe av hensyn til Neiden og Tana	Beskatning bør reduseres	Beskatning bør reduseres	(Stengt for sjølaksefiske 2021)	Beskatning bør reduseres
Råd konklusjon	Åpnes ikke	Åpnes ikke	Åpnes ikke	Åpnes ikke	Åpnes ikke	Åpnes ikke	Åpnes ikke
Beskatning tanalaks kg	468-705 kg	322-590	164-362	1146-1620	293-688	stengt	457-1145
Beskatning i % av tanainnsiget	1-1,7	0,8-1,5	0,4-0,9	2,8-4	0,7-1,7	0	1,1-2,8
Beskatning Neiden			34% 2021				

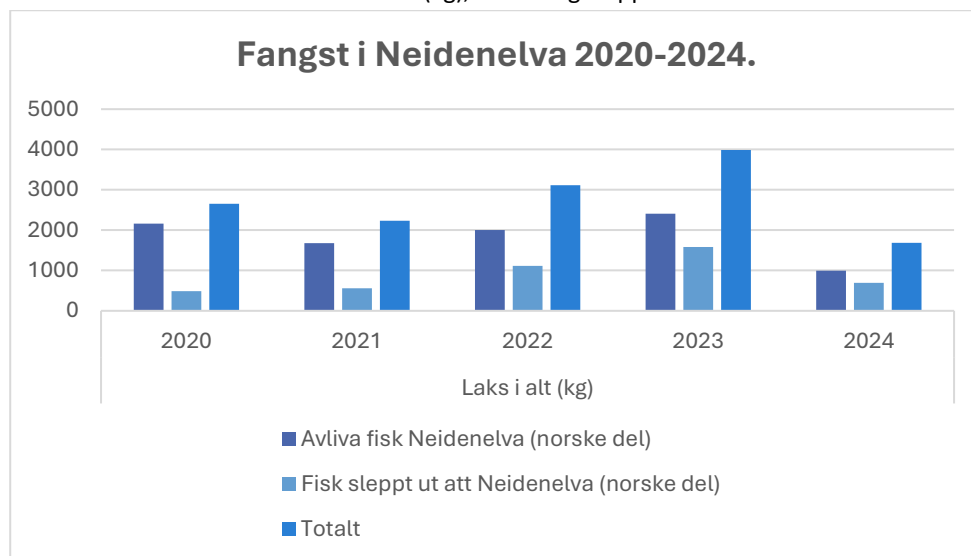
Tabell 1 viser en ujevn fordeling av beskatning av tanalaksen i hver region. I fjordregion Vest-Finnmark, der VRL vurderer at en kunne åpnet for mer sjølaksefiske basert på vurderingen av bestandene som inngår i fisket, er beskatningen av tanalaksen beregnet til mellom 1-1,7 prosent. For samtlige regioner med unntak av kystregionen Vestre Kyst, ligger beskatningen på om lag en prosent. Vi mener derfor beslutningen om å stanse alt sjølaksefisket burde vært underlagt større rimelighetsbetraktninger.

Neiden

I fjordregion Indre Varangerfjord beskattes tanalaksen mellom 0,4 og 0,9 prosent av sjølaksefisket. Samtidig opplyser VRL at beskatningen av neidenlaks utgjør om lag 34 prosent. Før en stenger sjølaksefisket i Varanger med Neiden som begrunnelse, bør en ta på alvor situasjonen i vassdraget og stenge fisket i elv. Vi leser i media at forhandlinger pågår med Finland om årets fiske i Neiden. Dersom samme kriterier skulle vært lagt til grunn som for sjølaksefisket (vurdering basert på ett år – 2024), ville konklusjonen være at Neiden stenges for elvefisket umiddelbart.

Vi frykter at utviklingen i Neiden kan ta samme katastrofale vei som Tana, der overbeskatning gjennom sportsfisket ifølge VRL er hovedårsaken. Fisket i Tana, som består av minst 20 bestander, har for øvrig i alle år vært et omfattende fiske på blanda bestander, et argument som gjerne anvendes mot sjølaksefisket. Forvaltningen av Tana er en regelrett miljøkatastrofe. Her har Klima- og miljødepartementet tillatt et omfattende fiske i alle år fram til 2022, selv om gytebestandsmålet ikke har vært nådd de siste 20-25 år. Neiden har ikke nådd gytebestandsmålet de siste fire år og hadde et ikke høstbart overskudd i 2024. Det forhindret ikke at det i snitt ble fisket 2,9 tonn i Neiden siste tre år, jfr. tabell 2 under:

Tabell 2. Fiske i Neidenelva 2020-2024 (kg), avlivet og sluppet ut. Kilde: SSB.

Departementet har selv ansvaret for både Tana og Neiden gjennom forvaltningen av de bilaterale avtalene med Finland. Forvaltningen av elvefisket i disse to viktige vassdragene

framstår som helt uforsvarlig. Inntrykket som etterlates er at en her har tøyd grensene for å opprettholde sportsfisket, og at kriteriene for å forsvare dette er annerledes for elv og sjø.

Pukkellaks i sjølaksefisket

VRL har ikke vurdert den biologiske betydningen av å fange pukkellaks i sjø. Det er en svakhet ved både bestillingen til VRL og kunnskapsgrunnlaget som følgelig utformes. Vi vil spesielt påpeke behovet for, og de mange fordelene ved, å få fanget ut pukkellaksen i sjøen, herunder den beskyttelse fiske i sjø gir på små og sårbare bestander i elver uten feller. I 2023 utgjorde pukkellaksfisket i sjø nærmere 183 tonn. Vi mener det er fare for at den miljømessige vinninga ved å stenge sjølaksefisket i hele Finnmark går opp i spinninga.

Økonomiske og administrative vurderinger av laksefisket

Høringsnotatet fremhever de store økonomiske kostnadene redusert fisketid i elv innebærer, mens de økonomiske kostnadene ved stans i sjølaksefisket marginaliseres, med henvisning til en omstridt Menon-rapport (Menon 22.11.21). Det er kjent at svært få sjølaksefiskere i Finnmark deltok i undersøkelsen. Førstehåndsomsetningen av 45 tonn laks i det ordinære fisket beløper seg til mellom 6,7 og 9 millioner. Verdien i hele verdikjeden, om en regner inn prisen på fersk, frossen og røkt villaks i butikk, er ikke medregnet, i motsetning til verdiskapingen av sportsfisket i elv, der «alt» tas med.

Heller ikke verdien av pukkellaks er vurdert. Pukkellaks er en utmerket matressurs, og omsettes i førstehåndsleddet for 80 til 110 kr kiloen, frossen pukkellaks for 50.-. Det innebærer muligheter i førstehåndsleddet for salg inntil drøye 20 millioner kroner (fersk) eller frossen drøye ni 9 millioner (2023 fangst). Verdikjedene for denne ressursen er foreløpig ikke særlig godt utviklet, men potensialet er stort.

To aktører i omsetningsleddet opplyser følgende om pukkellaks:

- Dragøy AS sier de gjerne kjøper fersk pukkellaks for kr. 80,- - 110,- kr/kg.
- Karls fisk og skalldyr AS kjøpte i fjor 40 tonn fra Finnmark, primært frossen fisk for eksport og betalte 50 kr. pr kilo. Selskapet har avtale med sjølaksefiskere i Finnmark foran årets sesong i tilknytning til forskningsfiske med snurpenot. I tillegg har Karls fisk og skalldyr AS planer med en reiselivsorganisasjon om å levere 9 tonn røkt pukkellaks. Denne organisasjonen erstatter nå oppdrettslaks med pukkellaks, som gitt trusselbildet mot villaksen, vil være et stort miljøpluss.

Fangst av pukkellaks i elv tar samtidig bort mye av inntekspotensialet fordi denne fangsten gis bort, som er nettopp det MD legger opp til.

Begge aktører lovpriser arten som et meget godt produkt. Sjølaksefiskerne i Finnmark antyder et stort *potensial* på å kunne ta ut pukkellaks. Førstehåndsverdien på et beskjedent antall på 600 tonn vil for eksempel være mellom 30 og 66 millioner kroner.

Nordfjord

Det foreslås ytterligere innskrenkinger i sjølaksefisket i Eidsfjorden til tre dager pr. uke, fra mandag kl. 18 til torsdag kl. 18. Fisketiden avgrenses fra 15. juli til 4. august. Ellers ingen endringer i Nordfjord.

Det foreligger ikke nye beskatningsråd for Nordfjord. MD påpeker at «de lakseførende vassdragene som munner ut i Nordfjorden er alle i god eller svært god tilstand». Enkelte elver som munner ut i Nordfjord har samtidig hatt noe lavere innsig de siste år og mindre restriksjoner foreslås for 5 elver som munner ut i Nordfjord, primært en utsettelse av fisketiden på 14 dager.

Forslaget om ytterligere nedregulering i sjølaksefisket framstår som ubegrunnet og står ikke i forhold til de små endringene i reguleringer i tilhørende elver.

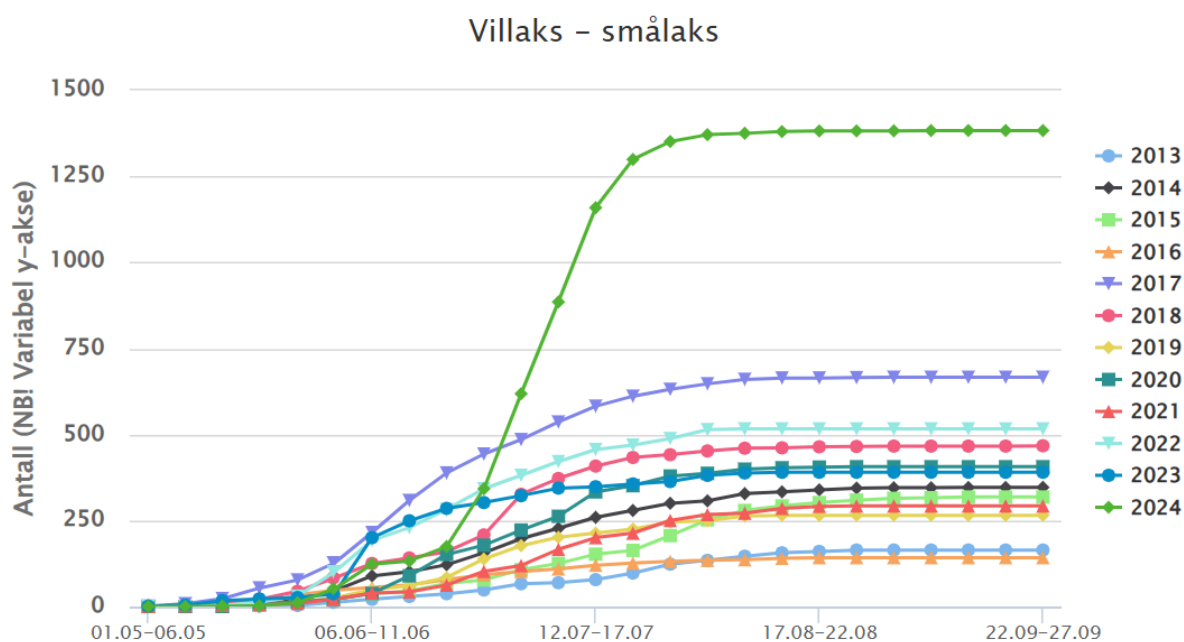
Namsfjorden

Sjølaksefisket i fjorden foreslås utsatt til 15. juni og avgrenset til tre dager pr uke, mandag kl. 15 til torsdag kl. 15 fram til 1. juli, dernest fire dager. For elvefisket i Namsen er det foreslått start i hovedstrengen 15. juni, sidevassdragene Bjøra og Høylandsvassdraget foreslås fiskestart 1. juni. Fisket foreslås avsluttet 17. august.

Det foreligger ikke nye beskatningsråd for dette området. Begrunnelsen er svakere innsig de siste år og at forvaltningsmålet ikke er nådd for flere av elvene som munner ut i Namsen.

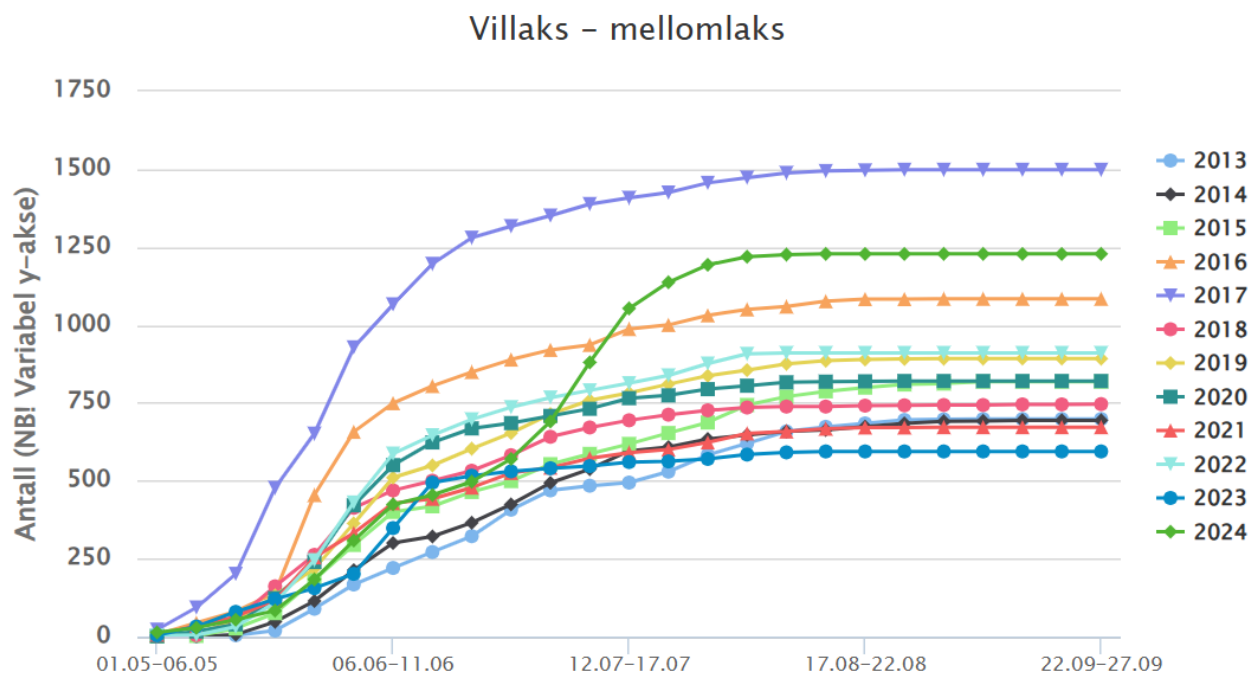
I forbindelse med reguleringer i Namsenfjorden/Namsenvassdraget er det i hovedsak sjølaksefisket som har blitt regulert (2008), det er først i de 2-3 siste årene at regulering av fisket i Namsenvassdraget har kommet til, noe som har hatt effekt. Vi støtter forslaget til reguleringer som det føre-var tiltak for 2025. Vi mener likevel det ikke er noen vesentlige endringer i innsiget som skulle tilsi permanente endringer i fisketiden. Sjølaksefisket i Namsenfjorden fikk 16.200 kg ved ca. 40 prosent av normal fisketid og uten at en fikk anledning til å fiske i den beste innsigsperioden. Mange sjølaksefiskere avsluttet fisket for sesongen og startet ikke opp igjen da det ble åpnet for et meget begrenset fiske på slutten av sesongen. Hadde en i 2024 fisket en normal sesong, ville fangsten trolig ligget på i overkant av ca. 30.000 kg. Dette er et tall som ligger innenfor det som er å karakterisere som en normalsesong. Innsiget av store mengder smålaks, registrert i forsøksnota ved Statland, i god kondisjon, underbygger dette (se figur 3). Sort innsig av smålaks i god kondisjon indikerer gode beiteforhold og høy overlevelse i havet. Registrerte fangster i overvåkingsnota i perioden med full stenging (16 av 28 fangstdager), har ikke blitt beskattet

av kilenøter etter registrering i overvåkingsnota. I et normalt fiskeår blir all fangst i overvåkingsnota beskattet av andre kilenøter etter registrering i overvåkingsnota. Dette betyr at tallene for 2024 faktisk representerer- enda sterkere innsig til elvene enn grafen for 2024 viser. Ved et normalt fiske i sjøen ville dessuten noe av smålaksen bli beskattet i ytre del av fjorden, før den når overvåkingsnota. Hvis en forutsetter at beskatninga er 35 % av innsiget før den når overvåkingsnota, ved normal beskatning, vil innsiget av smålaks i 2024 være større enn toppåret 2017.

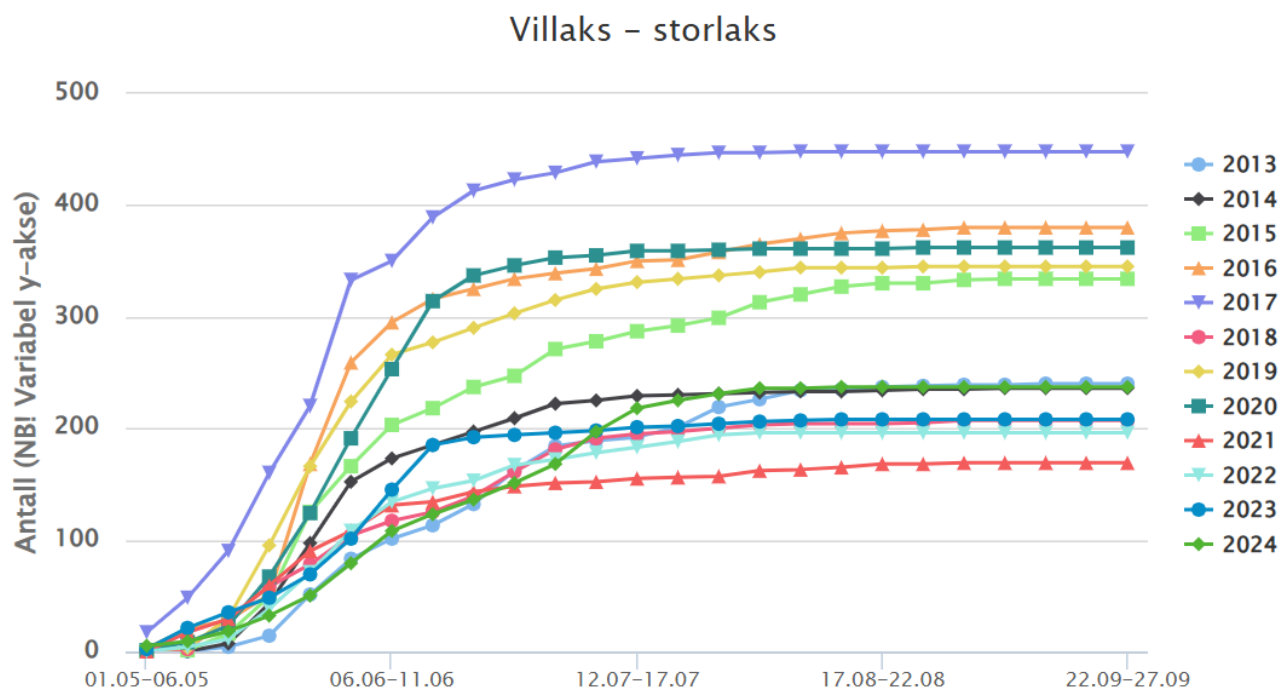
Figur 3. Innsig av smålaks i forsøksnota midt i Namsenfjorden 2024.

(<https://www.nina.no/Milj%C3%B8overv%C3%A5king/Lakseinnsig-til-fjordene/Lakseinnsig-til-Namsfjorden>)

Figur 4. Innsig av mellomlaks i forsøksnota midt i Namsenfjorden 2024.

<https://www.nina.no/Milj%C3%B8overv%C3%A5king/Lakseinnsig-til-fjordene/Lakseinnsig-til-Namsfjorden>

Figur 5. Innsig av storlaks i forsøksnota midt i Namsenfjorden 2024.

<https://www.nina.no/Milj%C3%B8overv%C3%A5king/Lakseinnsig-til-fjordene/Lakseinnsig-til-Namsfjorden>

Samlet viser målingene fra kilenotstasjonen i Namsen at innsiget i 2024 var helt på det jevne for mellom- og storlaks (se figur 4 og 5), og et spesielt godt år for smålaks. Innsiget av storlaks var på nivå med registreringene i 2018 og høyere enn i 2013.

Kvæningen

MD foreslår utsettelse av fiskestart i sjølaksefisket fra 5. juli til 10. juli, og tre dagers fiske ukentlig fra mandag kl. 18 til torsdag kl. 18. Det foreslås ingen endringer i elvene som renner ut i Kvæningen i høringsnotatet.

Det foreligger ingen nye beskatningsråd for dette området. Vurderingene knytter seg til de to nasjonale lakseelvene som munner ut i Kvæningen, Burfjordelva og Kvæningselva. Burfjordelva når forvaltningsmålet med god margin og det var et stort høstbart overskudd i 2022 og 2023. Utfordringen knyttet til en lite fungerende laksetrapp nevnes, men ikke at strekningen ovenfor trappa er fredet. Kvæningselva når ikke forvaltningsmålet, men det har vært en bedring i måloppnåelse etter 2020.

Forslaget om innstramming framstår som ubegrunnet ettersom det ikke foreligger nye beskatningsråd og det ikke foretas endringer i tilhørende elver. Når den ene elva oppnår forvaltningsmålet med god margin og den andre elva har vist en bedring de siste år, er vel det snarere uttrykk for at kilenotfisket i Kvæningen er bærekraftig. Vi er derfor uenig i behovet for innstrammingen som også illustrerer en forskjellsbehandling mellom sjø og elv .

Rogaland og Agder

Norske Sjølaksefiskere støtter fullt ut forslagene fra Agder og Rogaland Sjølaksefiskelag.

Vi støtter innføring av en bedre rapporteringsplikt fra sjølaksefisket, og NSL ønsker å kunne legge til rette for det. Fangst i elv er i utgangspunktet ingen god indikator på vurdering av innsiget. Ettersom elvefisket også stadig endres/begrenses påvirker det også statistikken. I tillegg til fangstrapportering fra sjølaksefisket ser vi behov for bedre overvåking i fjord. Slike tiltak gis faglig støtte av VRL, men har ikke blitt prioritert fra forvaltningens side.

Vi deler også fullt ut dette Agder og Rogaland Sjølaksefiskelags bekymring når det gjelder reguleringen utfra såkalte små og sårbare bestander. Deres forslag om prøvefiske med uttak av skjellprøver for å styrke kunnskapsgrunnlaget vil være viktig.

Avslutningsvis ønsker vi å informere om at Rogaland og Agder Sjølaksefiskelag samt Sør –
Varanger Sjølaksefiskeforening har gitt sin tilslutning til denne høringsuttalelsen.

A handwritten signature in dark ink, reading "Frode Kjersem". The script is cursive and fluid, with the first name "Frode" and last name "Kjersem" clearly distinguishable.

Frode Kjersem

Styreleder

Norske Sjølaksefiskere